

DOI: [10.28925/2312-5829.2021.32](https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.32)

УДК 377.131.14

ОЛЕНА ПИЩИК

Комунальний заклад «Чернігівський центр професійно-технічної освіти»

Чернігівської обласної ради, м. Чернігів, Україна

pishik_elena@ukr.net, ORCID iD [0000-0001-9193-6645](https://orcid.org/0000-0001-9193-6645)**ОСВІТНЯ ДИПЛОМАТІЯ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТВОРЧОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

Стаття присвячена проблемі розвитку освітньої дипломатії керівників закладів освіти засобами творчого співробітництва. Обґрунтовано основне завдання освітньої дипломатії щодо формування іміджу закладу освіти та міжособистісних стосунків всіх учасників освітнього процесу. Акцентовано увагу на комунікативній діяльності керівника закладу освіти як феномену та предмету педагогіки творчості; обґрунтовуються напрями творчості керівників закладів освіти; розглянуто теоретичний зміст понять «дипломатія», «комунікативна культура», «освітня дипломатія», «творчість»; проведено діагностування щодо готовності керівників та педагогів закладів освіти до розвитку освітньої дипломатії, як інструменту педагогіки творчості. Схарактеризовано дипломатичні якості керівника і педагогів закладу освіти, що надають можливість прояву власних творчих здібностей і характеристик, які спонукають до якісної переробки творчих потенцій, збагачують їх психічними новоутвореннями, досвідом творчої діяльності та творчими здібностями.

Визначено напрям взаємодії між учасниками освітнього процесу на основі діалогу та підготовку керівників до створення психологічних і педагогічних умов щодо творчої освітньої діяльності учнів, із застосуванням освітньої дипломатії, методів і прийомів спілкування їх творчої активності. Педагогічна творчість займає особливе місце серед різних видів творчості, оскільки саме вона визначає вектори динамічного розвитку всіх творчих процесів людства. Особливість будь-якого комунікативного процесу, в результаті якого утворюється якісне нове, полягає в тому, що не тільки людина, творець впливає на результат власної творчості, а й сам предмет творчої взаємодії сприяє подальшому розвитку людини. Саме тому у процесі педагогічної взаємодії творчий розвиток керівників закладів освіти виступає як метою його діяльності, так і засобом творчого розвитку особистості самого керівника, підвищення його професійної компетентності і рівня комунікативної майстерності. Отже, творчість веде до професійної і особистісної самореалізації керівника в процесі управлінської діяльності.

Ключові слова: дипломатія, керівники закладів освіти, комунікативна культура, культура, освіта, освітня дипломатія, спілкування, творчість, творчий потенціал.

© Пищик Олена, 2021

Актуальність дослідження. Вхідження України у європейський освітній простір, доступність впровадження педагогічних новацій сприяли формуванню нової стратегії розвитку вітчизняної освітньої системи, одним із векторів якої є підвищення рівня педагогічної взаємодії суб'єктів педагогічного процесу та удосконалення шляхів розвитку освіти. Зasadничі положення державної політики у сфері освіти представлені у Законі України «Про світу» та визначають, що освіта є основною інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства об'єданого спільними цінностями, культурою та держави (Закон України, 2017). Утвердження нових підходів до інтеграції вітчизняної освіти у європейський освітній простір передбачає оновлення вимог і до керівників закладів освіти, які займають активну позицію у процесі розвитку закладу освіти, зорієнтовані на професійне зростання та саморозвиток, позиціонують свій рівень кваліфікації та сприяють розвитку міжнародного співтовариства.

Сучасному закладу освіти потрібен керівник, який би міг постійно, послідовно й безперервно вдосконалювати зміст і засоби своєї професійної діяльності, стати взірцем високої комунікативної та педагогічної культури. Тенденція погляду на освіту, як на складову культури, визначили необхідність переходу від когнітивного типу навчання, при якому процес навчання зводиться до засвоєння навчальної програми й знань, відібраних педагогом, до особистісно-орієнтованої форми організації освітнього процесу, як засобу розвитку гуманістичної сутності людини (Рудницька О. П., 2005, с. 41). Усвідомлення основ теорії управління закладами освіти, оновлення управлінських функцій обумовлює особливості розвитку творчого потенціалу керівних кадрів в умовах сьогодення, які завдяки високому рівню професійної компетентності реалізують аксіому: «Від людини освіченої – до людини культури». Реалії життя підтверджують, що тільки в культурному середовищі можуть формуватися фахівці з високим емоційним і ціннісним інтелектом, здатні критично мислити, продукувати матеріальні і духовні цінності,

створювати ситуацію успіху, розв'язувати проблеми засобами комунікативної культури як у соціумі, так і в закладах освіти, зокрема.

Метою статті є розкриття особливостей реалізації освітньої дипломатії керівниками закладів освіти як інструменту творчої взаємодії учасників освітнього процесу

Теоретико-методологічна база. Успіх діяльності керівників закладів освіти визначається творчим потенціалом, який включає в себе наявність умінь та навичок, здатність до дії (творчої чи руйнівної; продуктивної чи репродуктивної) і мірою їх реалізації у професійній діяльності та спілкуванні. Науково-теоретичні та організаційно-педагогічні основи управління в системі освіти детально висвітлені в працях Д. Айстраханова, С. Артюха, С. Батищева, А. Дьоміна, Г. Єльнікової, З. Рябової, В. Олійника, В. Свистун, Г. Тимошко, О. Щербак, М. Ярмаченка тощо.

Загалом проблеми творчості знаходяться в центрі наукової уваги багатьох дослідників. Розробляються наукові праці, присвячені проблемам формування творчої особистості та близьким до неї проблемам творчості в сфері моралі, виховання, гуманності життєтворчості. Філософські аспекти творчості розглянуто в працях М. Бахтіна, В. Біблера, В. Вернадського, Б. Кедрова, О. Лосева, М. Ярошевського. Аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових джерел засвідчує, що різним аспектам педагогічної взаємодії керівників, педагогів і учнів присвятили свої дослідження А. Добрович, І. Дубровіна, Н. Єлізарова, М. Фрумін, Г. Цукерман, Е. Чудінова та ін. Науковці звертаються до особливостей освітнього співробітництва як однієї із форм педагогічної взаємодії. А це означає, що заздалегідь продумана стратегія розвитку закладу освіти сприяє налагодженню контактів, дружніх відносин та досягнення взаєморозуміння між учасниками освітнього простору, а саме розвитку освітньої дипломатії керівників закладу освіти зокрема.

Основні результати дослідження. Інноваційні процеси, що відбуваються в освіті й соціумі, зміна цінностей та орієнтацій, зростання потреби в індивідуальній активності, самостійності, творчості особистості ставлять перед вітчизняною педагогікою нові завдання. Як слушно зазначає В. Кремінь, «лише сформувавши інноваційну особистість, здатну до творення змін і сприйняття змінності, ми

зможемо стати конкурентоспроможною нацією... І українське суспільство в цілому, а освіта зокрема, мають підготувати людину до життя в нових умовах, сформувати людину інноваційну» (Кремень В. Г., 2015, с. 6).

Необхідність забезпечення передумов для розкриття потенційних творчих здібностей кожного учасника освітнього процесу, а саме керівника закладу як суб'єкта інноваційної діяльності, актуалізує роль педагогічної освіти, зорієнтованої на формування розвивального науково обґрунтованого середовища, що вирізняється змістовністю та інтенсивністю спільної творчої взаємодії й спілкування.

Філософський енциклопедичний словник поняття «творчість» подає як продуктивну діяльність за мірками свободи та оновлення, коли зовнішня детермінація людської активності змінюється внутрішньою самовизначеністю, що характеризується продукуванням нових результатів: нові об'єкти і якості, схеми поведінки і спілкування, нові види знання (Філософський енциклопедичний словник, 2002, с. 630) і це визначення вважаємо найбільш узагальненим та поширеним у науковій літературі.

Визначаючи творчість керівника закладу освіти, маємо на увазі його здібності до виходу за межі заданих умов життєдіяльності – ініціативу, потяг до нового, вміння долати труднощі тощо. Якщо керівник закладу освіти творчий, мобільний, відданий справі, має критичне мислення, розвинені комунікативні здібності, то йому притаманні ознаки дипломатії. Дипломатичне мистецтво керівника закладу освіти – це вміння досконало користуватися всім арсеналом можливостей, вже накопичених дипломатією. У той же час (і це особливо важливо) – це здатність йти вже уторованими шляхами, знаходити новаторські рішення, відкривати нові горизонти і в дипломатії, і в зовнішньому та внутрішньому середовищі закладу освіти.

Поняття «дипломатія» у широкому сенсі передбачає успішне ведення справ. Вживається цей вислів і в повсякденному житті, коли йдеться про високу культуру міжособистісного спілкування (Проскура О., 2019, с. 223).

Так, Т. Грачевська, аналізуючи діяльність та погляди Г. Нікольсона, визначає поняття «дипломатія» як ведення міжнародних відносин за допомогою переговорів;

метод, за сприянням якого ці відносини регулюються і ведуться послами та посланцями; робота або мистецтво дипломата (Грачевська Т. О., 2019, с. 80).

З початком інформаційного століття на зміну традиційній дипломатії прийшла освітня дипломатія. Освітня дипломатія передбачає визначення нового змісту відносин і місії організаційної культури в закладі освіти.

Освітня дипломатія – це формулювання для позначення явищ гуманістичної суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу – носіїв психологічної, соціальної компетентностей та комунікативної культури як засобу досягнення успішних результатів освіти, міжособистісної, міжкультурної комунікації, міжнародної співпраці (Проскура О., 2019, с. 223).

Основне завдання освітньої дипломатії – формування іміджу закладу освіти та міжособистісних стосунків учасників освітнього процесу. Вона зорієнтована на сучасні потреби педагогів, учнів, батьків, держави і суспільства, оптимальне поєднання всіх потреб в єдине культурно-освітнє ціле, яке є живим організмом із гуманістичними принципами та толерантними правилами.

Усвідомлюючи наявні недоліки в діяльності сучасних закладів освіти, а саме авторитарний стиль взаємин «керівник-педагог», «педагог-учень», невміння і неготовність керівників сприймати всіх учасників освітнього процесу як неповторну цілісну особистість з притаманними тільки їй індивідуальними особливостями, невиправдані способи управління закладами освіти доводять розуміння освітнього процесу як соціально-особистісного феномену, що враховує самодостатність кожного із суб'єктів, його неповторну індивідуальність.

Отже, під *освітньою дипломатією* будемо розуміти педагогічну систему специфічних відносин, якої навчаються, яку адаптують та використовують всі учасники освітнього процесу. Таке трактування освітньої дипломатії передбачає, що провідним завданням керівників закладу освіти є повноцінна психолого-педагогічна підготовка до запровадження і реалізації особистісно орієнтованої освітньої діяльності та суб'єкт-суб'єктної взаємодії як провідної умови творчого розвитку учня. У процесі співробітництва відбувається перебудова рольових відносин

педагога й учнів, керівника, педагога і колег, педагога й адміністрації освітнього закладу тощо.

Ідея співробітництва, діалогу, партнерства у відносинах суб'єктів освітньої діяльності – одна із основних у психолого-педагогічних дослідженнях останніх років. Проте її реалізація в практичній діяльності відбувається з великими труднощами. Керівники закладів освіти, як правило, не вміють перебудувати свою діяльність. Це пов'язано, насамперед, з тим, що керівник не використовує механізми суб'єкт-суб'єктної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу на основі діалогу, не завжди розуміє, що поглиблення змісту спільної діяльності, якість і ефективність освіти досягається не інтенсифікацією заходів, які проводяться, а розвитком творчого характеру спілкування, підвищенням його комунікативної культури.

Комунікативна культура, як форма діяльності людини, виражає сутність загальної культури з усіма її характеристиками і проявляється у процесі комунікації. З'ясовано, що комунікативна культура визначається як сукупність норм, правил, що регулюють процес спілкування і є складовою (компонентом) професійної та педагогічної культури (Пищик О. В., 2017, с. 113).

Питання культури в комунікативній діяльності ототожнюється із професіоналізмом, і визначається рівнем професійної освіти та досвідом, індивідуальними здібностями і якостями педагогів, мотивованим прагненням до неперервної самоосвіти і самовдосконалення, творчим та відповідальним ставленням до справи. Вона визначається людською здатністю оперувати універсальними нормами, які конституують діалог, тобто умінням користуватися правилами, згідно з якими здійснюються мовні акти та за допомогою яких можна досягти взаєморозуміння. Тобто відбувається обмін діями, зароджується спорідненість дій обох суб'єктів, їхня координація, стійкість інтересів, планування спільної діяльності, розподіл функцій тощо. Дії сприяють взаємному регулюванню, взаємовпливу, взаємному контролю, взаємодопомозі та взаємодії. Все це передбачає, що кожен з учасників взаємодії зробить свій внесок у виконання

спільного завдання, коригуючи свої дії, враховуючи попередній досвід, активізуючи власні здібності й можливості (Пищик О. В., 2018, с. 63).

Основним системотвірним чинником освітнього процесу (як реальної практики) є *педагогічна взаємодія*. Вона передбачає і процес передачі (обміну) теоретичних та практичних знань, і передачу (обмін) духовних цінностей, створюючи сприятливі умови для самореалізації суб'єктів освітнього середовища. Тобто, спілкуючись, обмінюючись інформацією, людина виробляє форми й норми спільних дій, організовує й координує ці дії. Сутнісні характеристики поняття «взаємодія» лежать в основі педагогічної взаємодії та дозволяють виокремити його особливості – наявність взаємовпливу, взаємодіяльності між суб'єктами педагогічного процесу. Під час взаємодії людей виникає психологічний контакт, який свідчить про те, що у процесі спілкування відбувається не просто здобуття інформації або обмін нею, але й емоційна взаємодія. Комунікацію трактують на рівні спілкування як окремий випадок взаємодії у системі відносин «людина – людина» і «людина – суспільство» (Андрощук І. В., 2013, с.16).

У філософському енциклопедичному словнику поняття «*спілкування*» визначається як «тип відносин, що характеризується ставленням партнерів один до одного як до істот, наділених ознаками суб'єктивності. Вільне діяльне людське спілкування, зорієнтоване на реалізацію певних смисложиттєвих цінностей. Тим часом поза повноцінним спілкуванням неможливими є людська творчість, самореалізація особистості, інноваційний розвиток суспільства» (Філософський енциклопедичний словник, 2002, с. 603).

Отже, сутність комунікативного процесу є взаємне інформування під час спільного досягнення мети. Тому в кожному комунікативному процесі реально представлені в єдності діяльність, спілкування і пізнання. Можна припустити, що комунікативний процес стає освітньою дипломатією тоді, коли зумовлений цілями, заздалегідь спеціально осмислюється і планується.

Окреслені положення лягли в основу наших переконань щодо виявлення особливостей, напрямів, рівнів розвитку освітньої дипломатії у системі освіти, у зв'язку з чим було проведене діагностичне дослідження, адже освітня дипломатія –

це взаємодія всіх учасників освітнього процесу. Дипломатичне мистецтво – це професіоналізм керівника, зведений у творчість, тобто діяльність, що породжує якісно новий рівень розвитку професіоналізму. Представимо основні результати проведеного дослідження серед 46 педагогів щодо виявлення рівня розвитку освітньої дипломатії у закладі професійної (професійно-технічної) освіти (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень розвитку освітньої дипломатії у закладі професійної (професійно-технічної) освіти

Питання	Варіант відповіді, %	
	так	ні
1. Вам більше подобається слухати, ніж говорити?	66,7	33,3
2. Ви завжди можете знайти тему розмови з незнайомою людиною?	55,5	44,5
3. Ви завжди уважно слухаєш співбесідника?	77,7	22,3
4. Чи подобається Вам давати поради? Визначить за 10 бальною школою	44,4	33,3
5. Якщо тема розмови Вам не цікава, Ви приховаете це від співрозмовника?	88,9	11,1
6. Чи відчуваєте Ви роздратування, коли Вас не слухають?	77,8	22,2
7. Чи маєте Ви власну думку із будь-якого питання?	77,8	22,2
8. Якщо тема розмови Вам не відома, чи будете Ви продовжувати розмову?	55,6	44,4
9. Вам подобається бути в центрі уваги?	44,4	55,6
10. Чи є хоча б три області сфери вашої діяльності, із яких Ви володієте достатньо міцними знаннями?	66,7	33,3
11. Ви вважаєте себе гарним доповідачем?	55,6	44,4

Як показали результати опитування (табл. 1), більшість педагогів закладу професійної (професійно-технічної) освіти вважають комунікативні якості значущими для своєї професійної діяльності і у той же час більшості опитаних подобається слухати, ніж говорити. Майже половина респондентів (55,5 %) можуть знайти тему розмови з незнайомою людиною. На питання «Чи подобається Вам давати поради?» педагоги відмітили на шкалі від 6-8 балів. Якщо розмова нецікава, то більша половина викладачів (88,9%) приховає це від співрозмовника. Також дослідження показало, що 77,8% педагогів дратує, коли їх не слухають і майже всі опитані мають свою власну думку з будь-якого питання. У спілкуванні педагогів

приваблює обмін думками, здобуття нової інформації та розширення світогляду, а саме 85% опитаних респондентів зазначили, що їм подобається бути в центрі уваги. Але тільки 36 % педагогів вважають себе гарними доповідачами.

Графічне зображення узагальнених результатів опитування у закладі професійної (професійно-технічної) освіти представлені на рисунку 1.

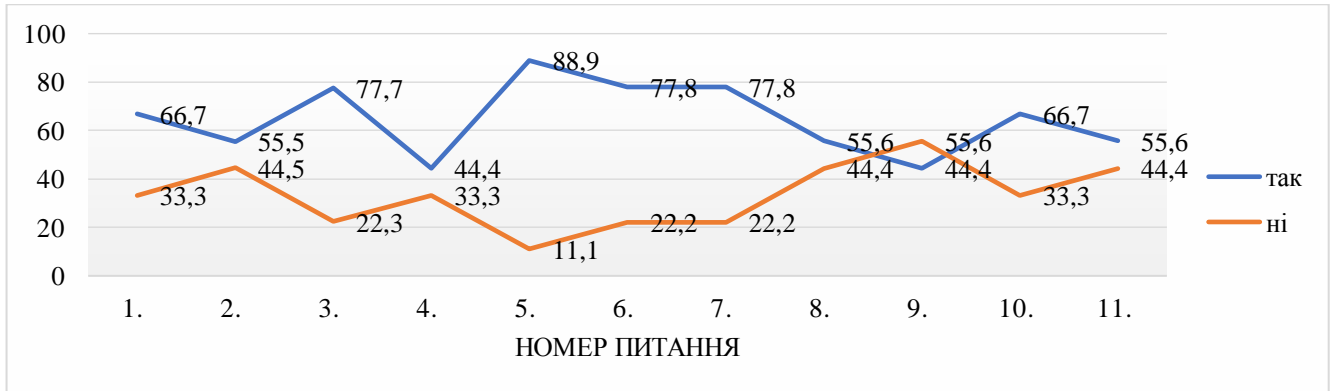

Рисунок 1. Узагальнені результати опитування педагогів у закладі професійної (професійно-технічної) освіти

Результати опитування респондентів засвідчили, що на початку управлінської кар'єри заклад освіти є одним із найбільш впливових чинників у процесі професійного самоутвердження керівників для 95,9 % опитаних; після п'ятирічного стажу управлінської діяльності – для 63,6 %. Натомість, після десяти років управлінської діяльності для 53,6 % опитаних вплив закладу освіти на професійний розвиток керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти знижується, у зв'язку з примноженням досвіду та підвищенням рівня освітньої дипломатії

За результатами дослідження визначено шляхи удосконалення розвитку освітньої дипломатії керівників закладів освіти: забезпечення керівного складу закладів освіти знаннями із психології спілкування керівників (через лекційні курси, онлайн-курси, спецсемінари та психологічне консультування під час проходження курсів підвищення кваліфікації у системі післядипломної педагогічної освіти); формування комунікативної компетентності (засобами інтерактивного навчання); підвищення рівня комунікативної культури керівників закладів освіти доцільно здійснювати за допомогою використання інноваційних технологій (дискусії, дидактичні і ділові ігри, тренінги, проекти, мультимедійні засоби навчання, веб-блоги, технологія розвитку критичного мислення тощо); важливим вектором

ефективного розвитку освітньої дипломатії керівників закладів освіти є організована самоосвіта, що використовується для розв'язання широкого спектру проблем в освітній сфері, і може бути вдало адаптована у процесі розвитку комунікативної культури керівників закладів освіти.

Проведений аналіз сутності педагогічної взаємодії у закладі освіти дозволяє зробити висновок, що поняття «освітня дипломатія» досить складне та багатогранне поняття, що застосовується у різних сферах людської діяльності, охоплює велику кількість об'єктів та явищ, адже проявляється в освітньому процесі, особистісній взаємодії, у технологічних процесах, у комунікаціях тощо. Освітня дипломатія сприяє здійсненню якісних змін у педагогічній системі (в освіті, у вихованні учнів, в освітньому та соціокультурному середовищі), формує високий рівень культури стосунків між суб'єктами освітнього процесу у контексті гуманістичних відносин.

Висновки. Результати дослідження дають підстави стверджувати, що розвиток освітньої дипломатії є пріоритетним напрямом особистісного розвитку та професійного становлення керівників закладів освіти, який спирається на психолого-педагогічну теорію і практику та орієнтується на суб'єкт-суб'єктні стосунки в трудовій діяльності. Цей напрям послідовно реалізується у процесі навчання в системі післядипломної педагогічної освіти шляхом засвоєння необхідних компетенцій, поетапного вдосконалення комунікативних якостей і накопичення досвіду комунікативної взаємодії. Впровадження провідної ідеї розвитку освітньої дипломатії керівників закладів освіти засобами творчого співробітництва передбачає перебудову процесу професійної підготовки керівників закладів освіти на засадах системного, культурологічного, компетентнісного та андрагогічного підходів до розвитку комунікативної культури, що дозволить керівнику ефективно опанувати соціальний і професійний досвід за допомогою комунікативної компетентності та прогнозованої іміджевої управлінської діяльності та бути конкурентоспроможним керівником закладу освіти.

Враховуючи актуальність проблеми розвитку потенціалу керівників в контексті пошуку найбільш оптимальних моделей управління закладами освіти виникає потреба більш поглибленого дослідження психолого-педагогічних аспектів впливу

освітньої дипломатії керівника на розвиток творчого потенціалу педагогічних працівників.

Література

- Андрощук І. В. Взаємодія як педагогічна категорія. *Педагогічний дискурс*, 2013. № 14. С. 15–19. [DOI:10.31475/ped.dys](https://doi.org/10.31475/ped.dys)
- Грачевська Т. О. Погляди Г. Нікольсона на дипломатичну практику та дипломатичний інструментарій. *Політичне життя*. 2019. №1. С. 79–84.
- Кремень В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. *Український педагогічний журнал*. 2015. №1. С. 8–15. [DOI:10.32405/2411-1317](https://doi.org/10.32405/2411-1317)
- Пищик О. В. Взаємозв'язок професійної та комунікативної культури керівників професійно-технічних навчальних закладів. *Педагогічний процес: теорія і практика*. Київ: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2017. С. №3. 111–116. [DOI:10.28925/2078-1687.2017.3.111116](https://doi.org/10.28925/2078-1687.2017.3.111116)
- Пищик О. В. Розвиток комунікативної культури керівників закладів професійної освіти в сучасних умовах. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць*: Вип. 16. Київ: ЖККГВ «Полісся» ЖОР, 2018. №16. С. 61–68 DOI: [10.28925/2078-1687](https://doi.org/10.28925/2078-1687)
- Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення: від 05.11.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 12.04.2021)
- Проскура О. Освітня дипломатія: визнання інноваційності педагогічної системи для освіти України XXI століття. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи: матеріали Першої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції* (Київ, 18 квітня 2019) // Дидактика: теорія і практика: зб. наук. праць. Київ: Фенікс, 2019. С. 222–225.
- Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2005. 360 с.
- Філософський енциклопедичний словник. НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди /редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін./ Київ: Абрис, 2002. VI, 742 с.

References

- Androshhuk I. V. (2013). Vzajemodija jak pedaghoghichna kateghorija. [Interaction as a pedagogical category]. *Pedaghoghichnyj dyskurs*, 14. S.15–19 DOI: [10.31475/ped.dys](https://doi.org/10.31475/ped.dys) (ukr).
- Ghrachevsjka T. O. (2019). Poghlyady Gh. Nikoljsona na dyploamatychnu praktyku ta dyploamatychnyj instrumentarij. [G. Nicholson's views on diplomatic practice and diplomatic tools]. *Politychne zhyttja*. 1. 79–84 (ukr).
- Kremenj V. G. (2015). Problemy jakosti ukrajinsjkoji osvity v konteksti suchasnykh cyvilizacijnykh zmin. [Problems of quality of Ukrainian education in the context of

- modern civilization changes]. *Ukrajinsjkyj pedagoghichnyj zhurnal*. 1. 8–15. DOI: [10.32405/2411-1317](https://doi.org/10.32405/2411-1317) (in Ukrainian).
- Pyshhyk O. V. (2017). *Vzajemozv'jazok profesijnoji ta komunikatyvnoji kuljтуры kerivnykiv profesijno-tehnychnykh navchalnykh zakladiv*. [Relationship between professional and communicative culture of heads of vocational schools]. *Pedagoghichnyj proces: teorija i praktyka*. Kyjiv: Kyjiv. un-t im. Borysa Ghrinchenka, 3. S. 111–116 DOI: [10.28925/2078-1687.2017.3.111116](https://doi.org/10.28925/2078-1687.2017.3.111116) (in Ukrainian).
- Pyshhyk O. V. (2018). *Rozvytok komunikatyvnoji kuljтуры kerivnykiv zakladiv profesijnoji osvity v suchasnykh umovakh*. [Development of communicative culture of heads of vocational education institutions in modern conditions]. *Naukovyj visnyk Instytutu profesijno-tehnychnoji osvity NAPN Ukrajinu*. Profesijna pedagoghika: zb. nauk. pracj: Vyp. 16. Kyjiv: ZhKKGhV «Polissja» ZhOR, 16. 61–68. DOI: [10.28925/2078-1687](https://doi.org/10.28925/2078-1687) (in Ukrainian).
- Pro osvitu: Zakon Ukrajinu [About education: Law of Ukraine]. vid 05.09.2017 2145-VIII. Data onovlennja: vid 05.11.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennja: 12.04.2021) (in Ukrainian).
- Proskura O. (2019). *Osvitnja dyplomacija: vyznannja innovacijnosti pedagoghichnoji systemy dlja osvity Ukrajinu KhKhI stolittja*. [Educational diplomacy: recognition of the innovativeness of the pedagogical system for education in Ukraine in the XXI century]. *Osvita KhKhI stolittja: teorija, praktyka, perspektyvy: materialy Pershoji mizhnarodnoji naukovy-praktyčnoji Internet-konferenciji (Kyjiv, 18 kvitnja 2019) // Dydaktyka: teorija i praktyka: zb. nauk. pracj*. Kyjiv: Feniks. 222-225 (in Ukrainian).
- Rudnycjka O. P. (2005). *Pedagoghika: zagaljna ta mystecjka: Navchalnyj Posibnyk*. [Pedagogy: general and art: a textbook]. Ternopilj: Navchaljna knygha-Boghdan, 360 (in Ukrainian).
- Filosofsjkyj encyklopedychnyj slovnyk. (2002). [Philosophical encyclopedic dictionary]. NAN Ukrajinu, In-t filosofiji imeni Gh. S. Skovorody /redkol.: V. I. Shynkaruk (gholova) ta in./ Kyjiv: Abrys, VI, 742 (in Ukrainian).

ЕЛЕНА ПИЩИК,

Коммунальное учреждение «Черниговский центр профессионально-технического образования»
Черниговского областного совета, г. Чернигов, Украина
pishik_elena@ukr.net, ORCID iD [0000-0001-9193-6645](https://orcid.org/0000-0001-9193-6645)

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ДИПЛОМАТИЯ РУКОВОДИТЕЛЕЙ УЧРЕЖДЕНИЙ ОБРАЗОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ТВОРЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА

Статья посвящена проблеме развития образовательной дипломатии руководителей учебных заведений средствами творческого сотрудничества. Обоснована основная задача образовательной дипломатии по формированию имиджа учебного заведения и межличностных отношений всех участников

образовательного процесса. Акцентируется внимание на коммуникативной деятельности руководителя учреждения образования как феномена и предмета педагогики творчества; обосновываются направления творчества руководителей учебных заведений; рассмотрено теоретическое содержание понятий «дипломатия», «коммуникативная культура», «образовательная дипломатия», «творчество»; проведено диагностирование о готовности руководителей и педагогов учреждений образования к развитию образовательной дипломатии, как инструмента педагогики творчества. Охарактеризованы дипломатические качества руководителя и педагогов учебного заведения, предоставляющие возможность проявления собственных творческих способностей и характеристик, которые побуждают к качественной переработке творческих потенциалов, обогащают, опытом творческой деятельности и творческими способностями, а также развивают коммуникативное взаимодействие.

Определено направление взаимодействия между участниками образовательного процесса на основе диалога и подготовку руководителя к созданию психологических, педагогических условий для творческой образовательной деятельности учащихся с применением образовательной дипломатии, методов и приемов общения их творческой активности. Педагогическое творчество занимает особое место среди различных видов творчества, поскольку именно оно определяет векторы динамичного развития всех творческих процессов человечества, а развитие творческого характера определяется общением, повышением коммуникативной культуры. Особенность любого коммуникативного процесса, в результате которого создается качественно новое, заключается в том, что не только человек, создатель влияет на результат собственного творчества, но и сам предмет творческого взаимодействия способствует дальнейшему развитию человека. Именно поэтому в процессе педагогического взаимодействия творческое развитие руководителей учебных заведений выступает как целью его деятельности, так и средством творческого развития личности самого руководителя, повышение его профессиональной компетентности и уровня коммуникативного мастерства. Итак, творчество ведет к профессиональной и личностной самореализации руководителя в процессе управленческой деятельности.

Ключевые слова: *дипломатия, коммуникативная культура, культура, образование, образовательная дипломатия, общение, руководители учебных заведений, творческий потенциал, творчество.*

OLENA PYSHCHUK,

Municipal institution «Chernihiv Center for Vocational Education»

of the Chernihiv Regional Council, Chernihiv, Ukraine

pishik_elen@ukr.net, ORCID iD [0000-0001-9193-6645](https://orcid.org/0000-0001-9193-6645)

ACADEMIC DIPLOMACY OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS' HEADS AS A TOOL OF CREATIVE COOPERATION

The article is devoted to the problem of educational institutions' heads' academic diplomacy development by creative cooperation means. The main task of educational diplomacy in forming the educational institution image and all participants' interpersonal relations in the educational process is substantiated. The attention is focused on the educational institutions' heads' communicative activity as a phenomenon and creativity pedagogy subject; the educational institutions' heads' creativity directions are substantiated; considered the concepts theoretical content of «diplomacy», «communicative culture», «educational diplomacy», «creativity»; diagnostics the readiness of educational institutions' leaders and teachers for the educational diplomacy development as a tool for the creativity pedagogy was carried out. The diplomatic qualities of the leader and teachers of an educational institution are characterized, which provide an opportunity for the manifestation of their own creative abilities and characteristics, which encourage the creative potentials to be processed in a high-quality, enrich them with mental new formations, creative activity experience, and creative abilities, and also develop communicative interaction.

The direction of interaction between the educational process participants on the dialogue basis and the head preparation for the creation of psychological and pedagogical conditions, concerning the creative educational activity of students, with educational diplomacy application, communication methods and receptions of their creative activity is defined. Pedagogical creativity occupies a special place among different types of creativity, because it determines the dynamic development vectors of mankind all creative processes, and the creative nature development is determined by communication and increase in communicative culture. The peculiarity of any communicative process – the process as a result of which a qualitatively new one is created – is that not only man, the creator influences his own creativity result, but also the subject of creative interaction contributes to further human development. That is why in the pedagogical interaction process the creative development of the educational institutions' heads is both their activity purpose and the creative development means of the leader's personality, increasing his professional competence and communicative skills level. Thus, creativity leads to professional and personal self-realization of the leader in the management process.

Keywords: *communication, communicative culture, creative potential, creativity, culture, diplomacy, education, educational diplomacy, educational institutions' heads.*

Стаття надійшла до редакції 20.05.2021

Прийнято до друку 23.09 .2021